GEMEENTE ENSCHEDE

Voorstel Gemeenteraad B

Onderwerp	Verordening lokaal eigendom bij grootschalige elektriciteitsopwek gemeente Enschede		
Portefeuillehouder	W.S. Punte-Zwart agendaletter E		
Organisatieonderdeel	Cluster Strategie & Beleid Fysiek	Aangeboden aan Raad	3 november 2026
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	2600008006

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. De Verordening lokaal eigendom bij grootschalige elektriciteitsopwek gemeente Enschede vast te stellen.

Inleiding en voorgeschiedenis

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat bij grootschalige opwek van hernieuwbare energie op land wordt gestreefd naar minimaal 50% lokaal eigendom. Lokaal eigendom betekent dat inwoners en lokale partijen financieel en/of organisatorisch mede-eigenaar zijn van energieprojecten in hun omgeving, waardoor zij kunnen meebeslissen en meeprofiteren van de opbrengsten van het project. Lokaal eigendom is juridisch niet afdwingbaar; het is geen reden om een vergunning te weigeren als er geen of minder dan 50% lokaal eigendom wordt gerealiseerd.

Met de inwerkingtreding van de Energiewet per 1 januari 2026 krijgen gemeenten wel de mogelijkheid om via een verordening een inspanningsverplichting voor lokaal eigendom op te leggen bij grootschalige hernieuwbare energieprojecten. Artikel 6.12, derde lid, van de Energiewet biedt hiervoor de juridische basis. Gemeenten kunnen hiermee bepalen dat initiatiefnemers bij de aanleg of uitbreiding van grootschalige elektriciteitsopwekprojecten (zoals zonneparken of windturbines) een inspanningsverplichting hebben voor het realiseren van lokaal eigendom. Een inspanningsverplichting betekent dat initiatiefnemers aannemelijk moeten maken dat zij actief hebben onderzocht en bevorderd dat lokale partijen kunnen deelnemen in het project, zowel financieel als organisatorisch. De verordening ziet niet op een resultaatsverplichting, maar op aantoonbare inzet om ten minste 50% lokaal eigendom mogelijk te maken.

De gemeente Enschede ziet al langere tijd het belang van lokaal eigendom. In onze Energievisie (2021 en herijkt in 2025) is opgenomen dat bij de ontwikkeling van grootschalige energieprojecten zo veel mogelijk opbrengsten ten goede moeten komen aan de lokale gemeenschap. Dit sluit aan bij de wens van de gemeenteraad, zoals vastgelegd in het amendement '*Verplichte deelname bewoners'* van 7 september 2020, waarin is uitgesproken dat ten minste 50% van de opbrengst van verduurzaming ten goede van de gemeenschap komt. Samenwerking met een lokale energiecoöperatie wordt daarbij gezien als een belangrijke manier om lokaal eigendom te realiseren.

Omdat de gemeente Enschede lokaal eigendom belangrijk vindt en de Energiewet nu de mogelijkheid biedt om deze ambitie vast te leggen in een verordening, kiest de gemeente Enschede voor een verordening lokaal eigendom bij grootschalige elektriciteitsopwek. Hiermee legt de gemeente vast dat initiatiefnemers moeten laten zien wat zij hebben gedaan om lokaal eigendom mogelijk te maken. Het ontbreken van lokaal eigendom of onvoldoende motivatie daarvoor kan niet zelfstandig leiden tot weigering van een omgevingsvergunning. De verordening geeft ons echter wel een formele basis om initiatiefnemers te sturen en bewust te maken van het belang van lokaal eigendom.

De Verordening

De VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten) heeft een modelverordening opgesteld, die als uitgangspunt is gebruikt voor de Enschedese verordening. De verordening borgt dat initiatiefnemers van grootschalige elektriciteitsopwekprojecten aantoonbaar moeten streven naar ten minste 50% lokaal eigendom, waarbij zij (uiterlijk) bij het indienen van de aanvraag om een omgevingsvergunning uitgebreid moeten motiveren welke inspanningen zij hebben geleverd en welke afspraken er zijn gemaakt met de lokale omgeving. Dit omvat onder meer:

- het aantonen van een zorgvuldig proces van communicatie en participatie met de ‘kring van partijen’ in de nabije omgeving;
- het overleggen van stukken waaruit blijkt welke informatie is gedeeld, hoe wensen zijn opgehaald en op welke wijze lokale partijen daadwerkelijk konden participeren;
- het aanleveren van overeenkomsten, project- en eigendomsstructuren, zeggenschaps- en taakverdelingen om het uiteindelijke eigendomspercentage te onderbouwen en;
- als 50% lokaal eigendom niet haalbaar is gebleken, een onderbouwde uitleg waarom en welke andere vormen van financiële participatie worden aangeboden aan de omgeving.

In de Enschedese verordening is ervoor gekozen om de inspanningsverplichting te laten gelden voor grootschalige zonne- en windenergieprojecten, en andersoortige installaties voor de opwek van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, inclusief bijbehorende energieopslagsystemen. Voor zonne-energie geldt de verordening vanaf een capaciteit van ten minste 0,5 megawatt (MW), wat overeenkomt met zo’n 0,5 hectare aan zonnepanelen. Voor windenergie geldt de verordening vanaf een capaciteit van ten minste 2 MW. Ook in het geval van elektriciteitsopwek uit andere hernieuwbare bronnen geldt de verordening vanaf 0,5 MW. Onder deze grenzen gaat het vaak om kleinschalige, particuliere of erfgebonden initiatieven, bijvoorbeeld bij woningen of bij (agrarische) bedrijven. Deze initiatieven zijn in de praktijk veelal al in eigendom van lokale partijen en worden daarom al als lokaal eigendom beschouwd.

De verordening richt zich op lokaal eigendom door de ‘kring van partijen’ in de nabije omgeving van het project. Onder deze kring van partijen vallen inwoners, lokale energiecoöperaties, de gemeente Enschede en ondernemingen die binding hebben met de gemeente Enschede. Energieproducenten vallen daar niet onder, omdat zij doorgaans als ontwikkelaar of exploitant op meerdere locaties actief (kunnen) zijn en niet noodzakelijk een directe binding hebben met de lokale omgeving van het project. De kring van partijen moet zich in de nabije omgeving van het project bevinden. Voor zon en andere elektriciteitsopwek uit hernieuwbare bronnen betekent dit binnen de gemeentegrenzen, en voor wind betekent dit binnen de gemeentegrenzen en/of binnen een straal van tien keer de tiphoogte van de windturbine, gemeten vanaf de voet van de turbine.

Publieksvriendelijke samenvatting
De gemeente Enschede wil dat inwoners kunnen meeprofiteren van grote energieprojecten, zoals zonneparken en windturbines. Daarom stelt het college een nieuwe verordening lokaal eigendom voor. In deze verordening staat dat ontwikkelaars van grote energieprojecten moeten laten zien dat zij zich hebben ingespannen om minimaal 50% lokaal eigendom van het project mogelijk te maken. Dit betekent dat inwoners en lokale partijen de kans moeten krijgen om mee te doen en mee te profiteren van het project. Ontwikkelaars moeten straks duidelijk maken hoe zij de omgeving hebben betrokken, welke afspraken zijn gemaakt en hoe zij lokaal eigendom hebben georganiseerd. Lukt 50% lokaal eigendom niet, dan moeten zij uitleggen waarom en welke andere vormen van financiële deelname wel mogelijk zijn. Door deze verordening vast te leggen, stimuleert de gemeente initiatiefnemers om inwoners en lokale partijen vroeg te betrekken en serieus te onderzoeken hoe zij kunnen meedoen en meeprofiteren.

Gewenst effect van het besluit in relatie tot de strategische opgaven
De verordening lokaal eigendom grootschalige elektriciteitsopwek gemeente Enschede draagt bij aan de volgende strategische opgaven:

1. *Aantrekkelijk Enschede*

Met een duidelijke inspanningsverplichting voor lokaal eigendom blijft een groter deel van de opbrengsten uit energieprojecten binnen de gemeentegrenzen. Dit versterkt de lokale economie en vergroot het vertrouwen van ondernemers en inwoners. Daarmee draagt de verordening bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

2. *Inclusief Enschede*

De verordening lokaal eigendom versterkt gelijke kansen voor inwoners om mee te doen en mee te profiteren van energieprojecten. Door een inspanningsverplichting voor lokaal eigendom te verankeren in een verordening, worden opbrengsten eerlijker verdeeld en draagt het bij aan bredere welvaart en gelijke kansen binnen de stad.

3. *Groen en duurzaam Enschede*

Lokaal eigendom bij grootschalige elektriciteitsopwekprojecten vergroot het draagvlak voor de opwek van hernieuwbare elektriciteit. Niet alleen de lasten vallen dan binnen de eigen leefomgeving, maar mogelijk ook (een deel van) de lusten.

4. *Open Enschede*

Door initiatiefnemers te stimuleren om te motiveren hoe zij inwoners en lokale partijen hebben betrokken bij het organiseren van lokaal eigendom wordt participatie bij elektriciteitsopwekprojecten structureel versterkt.

Argumenten

1.1 De Energiewet maakt een inspanningsverplichting voor lokaal eigendom mogelijk

Met de inwerkingtreding van de Energiewet per 1 januari 2026 krijgen gemeenten de mogelijkheid om via een verordening een inspanningsverplichting voor lokaal eigendom bij grootschalige elektriciteitsopwek te regelen. Voorheen ontbrak hiervoor een wettelijke grondslag. Door deze bevoegdheid te benutten, kan de gemeente Enschede haar ambitie voor lokaal eigendom beter verankeren en initiatiefnemers verplichten om te motiveren hoe zij aandacht hebben besteed aan lokaal eigendom.

1.2 Enschede heeft de ambitie uitgesproken om lokaal eigendom te bevorderen

In het amendement 'Verplichte deelname inwoners' van 7 september 2020 heeft de raad uitgesproken dat bij energieprojecten wordt gestreefd naar minimaal 50% lokaal eigendom. Deze ambitie is vervolgens verwerkt in de Energievisie 2021 (herijkt in 2025). Met deze verordening wordt deze bestaande bestuurlijke ambitie vertaald naar een concreter instrument dat bij toekomstige initiatieven voor zonneparken of windturbines kan worden ingezet.

1.3 De verordening stimuleert initiatiefnemers om vroegtijdig na te denken over lokaal eigendom

Door een inspanningsverplichting voor lokaal eigendom in een verordening vast te leggen en initiatiefnemers te verplichten om uiterlijk bij het doen van een aanvraag om een omgevingsvergunning de bijbehorende motivering in te dienen, stimuleren we initiatiefnemers om vroegtijdig lokaal eigendom mee te nemen in de projectontwikkeling.

1.4 De verordening lokaal eigendom biedt een uniform kader voor opwek van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen

De verordening zorgt voor een inspanningsverplichting voor lokaal eigendom bij zowel grootschalige zonne- als windenergieprojecten. Dat is relevant omdat voor windenergie nog geen volledig gemeentelijk beleidskader bestaat, terwijl windprojecten wel tot ontwikkeling kunnen komen. Met deze verordening worden ook voor dergelijke projecten inspanningen bij lokaal eigendom inzichtelijk gemaakt.

1.5 Lokaal eigendom zorgt voor een eerlijke en inclusieve energietransitie

Lokaal eigendom zorgt ervoor dat niet alleen commerciële partijen profiteren van energieprojecten, maar ook inwoners en lokale partijen. Zo worden de lusten en lasten eerlijker verdeeld. Dit kan zorgen voor meer acceptatie en draagvlak in de omgeving.

1.6 Lokaal eigendom draagt bij aan de kwaliteit van energieprojecten

Door lokaal eigendom worden lokale partijen actiever betrokken bij de ontwikkeling van elektriciteitsopwekprojecten. Daardoor komen zorgen en wensen van de nabije omgeving eerder in beeld. Op deze manier draagt lokaal eigendom bij aan de ruimtelijke en maatschappelijke kwaliteit van energieprojecten.

1.7 De bevoegdheid om een verordening vast te stellen ligt bij uw raad.

De gemeenteraad is bevoegd om gemeentelijke verordeningen vast te stellen. Dit volgt uit de Grondwet en de Gemeentewet. Daarom legt het college de verordening lokaal eigendom ter besluitvorming voor aan uw raad.

Risico's

1.1 Bij kleinere zonnevelden kan lokaal eigendom minder haalbaar zijn.

De kosten en inspanningen die nodig zijn om lokaal eigendom te organiseren, kunnen bij kleinere projecten relatief zwaar wegen. Soms kan dit ertoe leiden dat bij kleinere zonnevelden minder lokaal eigendom tot stand komt dan gewenst. Initiatiefnemers moeten echter wel laten zien dat zij zich hiervoor hebben ingespannen.

1.2 Lokaal eigendom is geen resultaatsverplichting

Lokaal eigendom blijft een inspanningsverplichting. De verordening stimuleert initiatiefnemers om zich aantoonbaar in te spannen, maar garandeert niet dat in elk project ten minste 50 procent lokaal eigendom wordt bereikt.

1.3 Het ontbreken van lokaal eigendom is geen zelfstandige weigeringsgrond

Het ontbreken van (inspanning voor) lokaal eigendom of onvoldoende motivatie daarvoor is op zichzelf geen reden om de omgevingsvergunning te weigeren. Een vergunning wordt beoordeeld op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en andere wettelijke regels. Lokaal eigendom is geen zelfstandige beoordelingsregel. De verordening geeft dus vooral een basis om initiatiefnemers hierop aan te spreken en te sturen.

Kosten en financiële dekking van het voorstel
Aan de vaststelling van de verordening zijn geen afzonderlijke directe uitgaven verbonden. De uitvoering vraagt naar verwachting wel ambtelijke capaciteit voor de beoordeling van motiveringen, overleg met initiatiefnemers, juridische advisering en monitoring. Deze werkzaamheden worden vooralsnog binnen de bestaande capaciteit uitgevoerd.

Afweging en alternatieven
1.1 Zonder verordening geldt geen formele inspanningsverplichting voor lokaal eigendom
Een alternatief is om geen verordening vast te stellen. Initiatiefnemers zijn dan niet verplicht om te laten zien wat zij hebben gedaan om lokaal eigendom mogelijk te maken. De gemeente heeft daardoor minder houvast om initiatiefnemers hierop aan te spreken en te sturen. Dit verkleint de kans dat inwoners en lokale partijen kunnen meedoen en meeprofiteren van energieprojecten

Participatie
Voor het opstellen van deze verordening heeft geen apart participatietraject met inwoners plaatsgevonden.

Communicatie
Voor de totstandkoming van deze verordening is afgestemd met collega's uit verschillende domeinen binnen de gemeentelijke organisatie. Daarnaast heeft een gesprek plaatsgevonden met de VNG, als opsteller van de modelverordening. In dit overleg is ingegaan op de voordelen van lokaal eigendom en de wijze waarop dit het beste juridisch en praktisch kan worden geborgd. De opgehaalde inzichten zijn zo nodig verwerkt in de voorliggende verordening en het voorstel.

Vervolg
De verordening lokaal eigendom bij grootschalige elektriciteitsopwek gemeente Enschede zal gepubliceerd worden in het Gemeenteblad.

Bijlagen

	Omschrijving	**College**	**Raad**	**Niet actief publiceren**	**Geheim**
Bijlage 1	Verordening lokaal eigendom bij grootschalige elektriciteitsopwek gemeente Enschede	Ja	Ja	Nee	Nee

---

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____

de Secretaris, **de Burgemeester,**

M.W. de Graaf R.W. Bleker